

اصول علمی طب سوزنی از دیدگاه بنیانگذاران آن

دکتر مرتضی بابائی

متخصص بیهوشی

بیمارستان سوانح سوختگی اصفهان

طب سوزنی

لیزر برای درمان استفاده می‌گردد و مراجعات مردم به درمانگاههای اختصاصی طب سوزنی و استقبال آنها نشانگر اثرات مفید و مثبتی است که در وضعیت بیماری و بهبود آنها داشته است. عملاً امروزه در کشورهای اروپائی طب سوزنی را بعنوان طب شناخته شده که برپایه علمی استوار است بعنوان درمان و

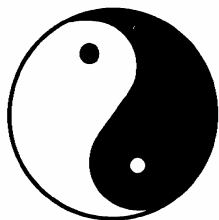
طب سوزنی برای اولین بار بیش از چهارهزار سال قبل در کشور باستانی چین برای درمان بیماریها بکار گرفته شد و از آن زمان تاکنون پیشرفتهای قابل ملاحظه‌ای در تکنیک معالجه آن انجام گرفته، بطوریکه امروزه در این شیوه از انواع سوزن‌های استیل الکتریکی و وسایل مدرن الکترونیکی و حتی اشعه

■ خواب و استراحت کافی در بین ساعات حیاتی «روح» مرکز عواطف و احساسات را از آرامش مطلق برخوردار می‌سازد.

و ماده بصورت یک جریان مداوم و متقابل در یکدیگر اثر می‌گذارند و بدن انسان بصورت یک نهاد دو قطبی که اصطلاحاً آنها را یین و یانگ (Yin - Yang) می‌نامیم در تداوم این دو جریان به حیات خود ادامه می‌دهد. (۱۰)

این دو جریان و تاثیر متقابل آنها در همدیگر که ادامه حیات را ممکن و میسر می‌سازند دقیقاً براساس همان رابطه‌ای که اینشتن در قرن بیستم بین انرژی و ماده برقرار می‌داند (بعنوان Polaritae) قابل تفسیر و توضیح است.

در این فلسفه Yang سمبل روشنایی، گرما و حرارت و Yin نشانگر و علامت تاریکی، شب و تیرگی است و جهت و جنبه منفی دارد و همانگونه که روز مقدمه‌ای است برای پدید آمدن شب، شب نیز نوید بخش روز و روشنایی می‌باشد و در واقع آن دو مکمل هم هستند که یکی ادامه دهنده دیگری است. این جهان‌بینی در یک نمودار تصویری بصورت دایره‌ای با دو نیم‌کره پیوسته و نامنظم تجسم می‌یابد که بعنوان سمبل و مظهر دو قطبی بودن بدن انسان

شکل ۱ - سمبل تائو مظهر دو قدرت که مکمل یکدیگرند

پیشگیری از بروز انواع بیماریها در اغلب درمانگاههای رشته تخصصی از آن استفاده می‌کنند و معتقدند که این روش درمان نه تنها کارآئی دارد بلکه به تنهایی می‌تواند امراضی ابتدائی را بطور قطعی درمان بخشد.

فلسفه طب سوزنی

در کتب فلسفی چین باستان، انسان موجودی متشکل از سه قسمت می‌باشد:

۱- جسم یا ماده که نظام طبیعت هر موجود زنده را پایه و اساس می‌بخشد.

۲- فعل و انفعالات که در ماده بوقوع می‌پیوندد.

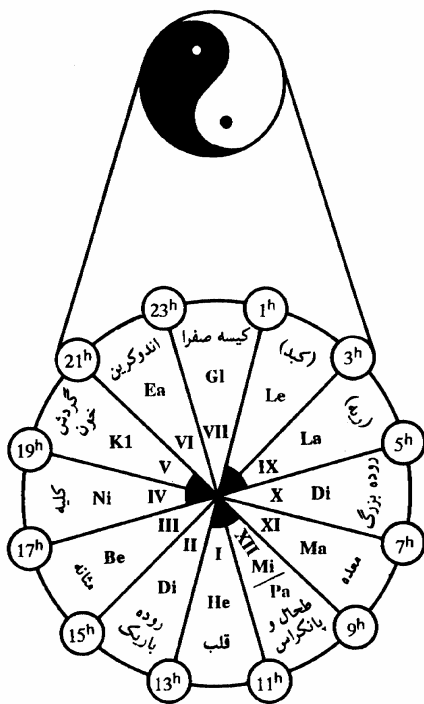
۳- عواطف و احساسات که بر اثر واکنش‌های محیط زیست هر موجود زنده حاصل می‌شود.

هر موجود زنده باید خود را با شرایط محیط زیست خویش وفق داده بر مشکلاتی که برایش پیش می‌آید فایق گردد و در قبال کلیه آسیب‌ها و خطرات جسمی که از عوامل طبیعی و غیرطبیعی در ساخت فیزیکی ماده بوجود می‌آید به دفاع برخیزد نوع فعل و انفعالاتی که در ماده یا جسم جریان دارد بر مبنای سه عامل (اثر - موثر - تاثیر) است که بصورت عمل - عکس‌العمل، کنش - واکنش و فعل - انفعال می‌باشد و بطور معمول بدن انسان با این جریانها باید کنار آید و بنحوی خود را با آنها تطبیق دهد تا بتواند زندگی‌اش را تداوم بخشد و اصل تنازع بقاء بر این جریان پیوسته و مداوم استوار می‌باشد. (۱)

اساس طب چینی بر این پایه استوار است که انرژی

□ پوست علاوه بر غشاء لامسه‌ای بمنظور تنظیم حرارت بدن و محافظت از اعضای ذخیره‌ای و دستگاه دفعی خصوصیات خود را با شرایط محیط زیست پیرامون خود وفق می‌دهد.

که این نیز نمایانگر فعالیت اعضای داخلی بدن در ساعات مشخص شده می‌باشد که خود نسبت به محیط زیست و شرایط جغرافیائی بوده و تابع تغییرات ریتمیک هریک از اعضای بدن است و براساس کاربرد و تحریک آن اعضاء بعنوان ساعات کرونومتری حیاتی چرخه شبانه روز را در گردش می‌آورد. (۹) چینی‌ها براین اعتقادند که مبدأ حیات

شکل شماره ۲:

می‌باشد و اصطلاحاً (۷) و (۹) Monade der Polaritaet نامیده می‌شود. (شکل ۱)

انسان بعنوان یک پدیده مادی در حوزه مغناطیسی نیروهای Yin و Yang قرار دارد که بصورت یک جریان مداوم در حال تبدیل بیکدیگر می‌باشند و انرژی حاصل از این روند بر جسم تاثیر می‌گذارد. در مجموع ۱۲ جفت کانال هماهنگ کننده که ۶ جفت آن Yang بوده و ۶ جفت دیگر Yin می‌باشند بصورت منظم شرایط طبیعی زیستن را برای انسان فراهم می‌سازد. (۱۰)

تاثیر نیروهای Yin و Yang بر روی جسم بصورت جانشینی بوده و هر دو ساعت یکبار یکی جای خود را بدیگری می‌دهد و این جریان بصورت یک سیکل منظم تمامی بیست و چهار ساعت شبانه‌روز را فرا می‌گیرد وجود این پدیده منجر به پیدایش ساعت بیولوژیکی و حیاتی در بدن می‌شود و بصورت منظم و سیستماتیک هر دو ساعت یکبار یکی از اعضای بدن که کیفیت ساخت و ساعت حیاتی آنها بصورت شکل شماره ۲ نمایان گردیده به حداکثر فعالیت خود می‌رسد. (۱)

بدن در هر شبانه‌روز که از مجموع ۱۲ نیروهای حاصله Yin و Yang برخوردار است تابع ساعات بیولوژیکی است که در شکل شماره ۲ فعالیت عضوی اعضاء برای انجام یکنوع کار و آمادگی بیشتری بر حسب موقعیت آن عضو افعال و مشخص می‌کند. (۹)

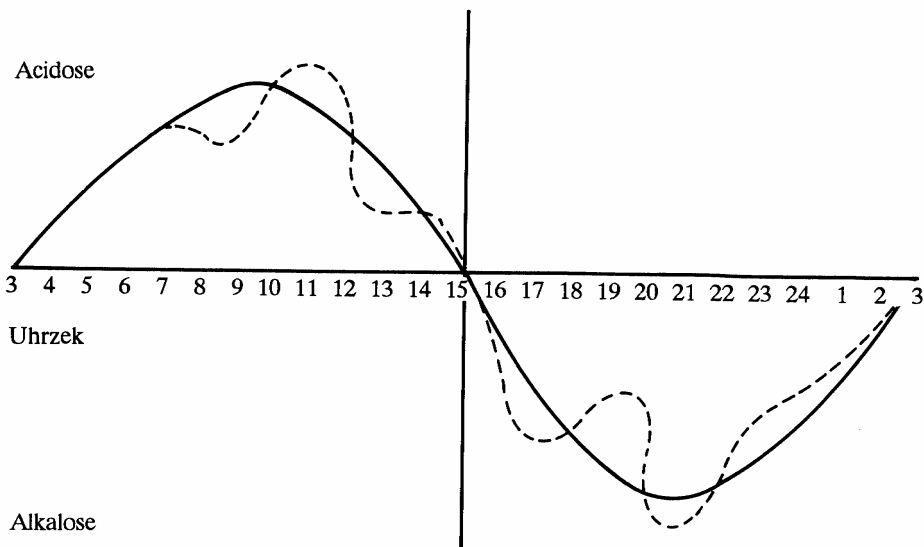
موجود زنده اکسیژن است که معمولاً نوزاد با اولین گریه‌های خود زندگی را آغاز می‌کند این اکسیژن از ریه سرچشمه می‌گیرد، ریه در ساعات ۳ تا ۵ باامداد فعالیت حیاتی خود را بعداً کثرت می‌رساند و بعد به ترتیب روده بزرگ، معده، پانکراس و قلب فعالیت خود را تشدید می‌کنند و باین ترتیب با جذب انرژی بیشتر قرار گرفتن در موقعیت حداکثر فعالیت سبب برتری نیروی Yang «یانگ» یا روز و روشنایی بر Yin «یین» شب و تاریکی می‌گردد.

خواب و استراحت کافی در بین ساعات حیاتی «روح» مرکز عواطف و احساسات را از آرامش مطلق برخوردار می‌سازد.

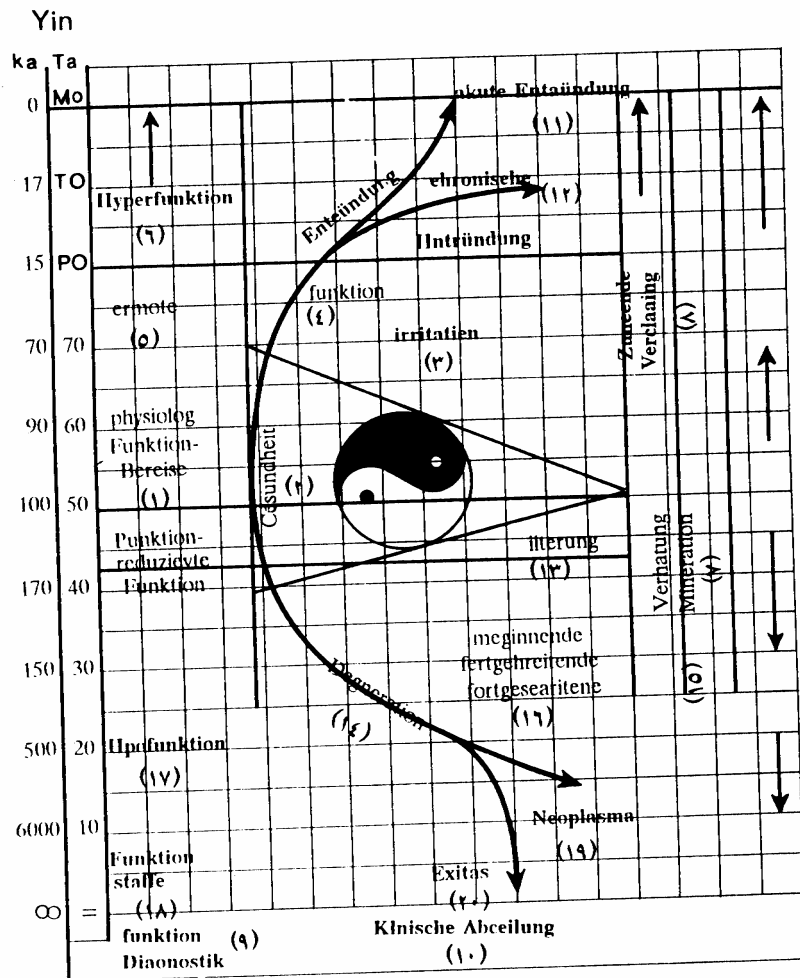
پیدایش توازن الکترولیتی بدن

از آنجائی که مصرف مواد غذائی گوناگون تامین

کننده انرژی بدن هستند نوع این غذاها نیز در فلسفه چینی دارای اهمیت است و مصرف غذاهائی که طبیعت گرم و سنگین دارند یا بالعکس دارای طبیعت سرد بوده و جزو خوراکیهای سبک محسوب می‌شوند در مزاج و طبیعت انسان موثر بوده و تغییراتی را از جهت فیزیولوژی نسبت به عادات انسانی و تحولات زمانی در بدن پدید می‌آورند که طبیعتاً هرچه خوراک طبیعی‌تر باشد با سایر قوانین طبیعی بیشتر سازگار می‌باشد یکی از جالب‌ترین اصول علمی در مورد بهره‌گیری‌های تکنیک درمانی پیدایش توازن الکترولیتی گازهای خون در ۲۴ ساعت شبانه‌روز نیز تابع همین شرایط فیزیولوژیک بدن می‌باشد که در ۱۲ ساعت اولین که از استارت عضو مبدأ می‌گذرد فاز خون اسیدی بوده و دوازده ساعت بعدی که از ساعت ۳ بعدازظهر آغاز می‌شود خون با فاز الکلوز می‌باشد.

شکل شماره ۳:

۱۱- التهاب حاد	۱- محدوده فیزیولوژی پوست
۱۲- التهاب کهنه شده	۲- محدوده سلامتی
۱۳- کهولت سن	۳- تحریک پذیری
۱۴- مراحل ژئیراسیون	۴- مرحله التهابی
۱۵- سفت شدن عضلات وابسته	۵- حداکثر فونکسیون پوست
۱۶- شروع و ادامه مراحل ژمزاسیون	۶- حداکثر فونکسیون
۱۷- حداقل فونکسیون پوست	۷- املاح بدن
۱۸- مراحل انتهای فونکسیون	۸- جمع شدن املاح در زیر پوست
۱۹- مراحل انبار Neoplasma	۹- اعمال تشخیص
۲۰- پایان حیات	۱۰- بخش کلینیک و پاراکلینیک

(۹) (شکل شماره ۳)

در فلسفه کهن چین تغییر و تحول شرایط جسمانی انسان در گردش شبانه‌روز در ریتم زمانی، اعضا، نه تنها از طریق دستگاه‌های دریافت‌کننده بر حواس پنجگانه و روح و روان انسان و نوع بیماریها تاثیر می‌گذارد بلکه بر پوست هم که بمنزله آئینه جسم می‌باشد آثار خود را بروز می‌دهد. (۹)

پوست علاوه بر غشاء لامسه‌ای بمنظور تنظیم حرارت بدن و محافظت از اعضای ذخیره‌ای و دستگاه دفعی خصوصیات خود را با شرایط محیط زیست پیرامون خود وفق می‌دهد. (۱۱) (۲)

طی بررسی‌های انجام شده در هر سانتیمتر مربع پوست ۲۵۰ نقطه فشار، ۱۳ نقطه مربوط به سردی و رطوبت، و دو نقطه مربوط به گرما وجود دارد که این ارقام در سنین مختلف تغییر می‌کند نقاط گفته شده با شبکه‌های طب سوزنی تفاوت دارند و از نظر کاربرد نیز فرق می‌کند. (۹)

در تحقیقات علمی بعمل آمده روشن شده است که پوست در شرایط بیولوژی حد متعادل خود را با مقاومت پوستی برابر با 50T و تحریک‌پذیری 100k حفظ می‌کند و پیوسته نیروهای Yang برابر Yin تسلط و برتری می‌دهد (۱) تا بتواند مقاومت پوستی بدن را در یک محدوده سلامتی برخوردار نماید (۲) تصویر شماره ۴ فعل و انفعالات مقاومت و تحریک‌پذیری پوست (آئینه جسم) را نشان می‌دهد که طی واکنشهای مختلف در آن تغییر و تحولاتی بوجود می‌آید که نمایانگر سیر بیماری شخص در طول زندگی می‌باشد. (تصویر شماره ۴)

برهم خوردن تعادل نیروهای Yang بر Yin در بدن فونکسیون پوست را در مقابل تاثیرات فیزیکی،

حرارتی الکتریکی و شیمیایی بعامل تحریکات غیرمقاوم می‌نماید (۳) و عدم مقاومت پوستی سبب بیماری می‌گردد که مقاومت پوستی آن بصورت یک فاز Inflammatory است (۴) در این حالت وضعیت شخص بیمار با یک عکس‌العمل فونکسیون (۵) و تحریک‌پذیری پوستی بصورت Hyperfunction روبرو است (۶) که با تاثیرات انفعالی از اثرات محیطی بصورت التهاب (۷) که علائم آن جمع شدن املاح بدن در زیر پوست می‌باشد (۸) بیمار را وادار می‌کند که در جهت اعمال و تشخیص (۹) در بخش کلینیک و یا پاراکلینیک (۱۰) بصورت حاد (فعال) (۱۱) نسبت به قوه دفاعی بدن بیمار را پس از طی مراحل بیماری به سیر طبیعی خود باز می‌گرداند اگر نوع بیماری بصورت مزمن درآید (۱۲) می‌بایستی با معالجات طولانی نسبت به نوع بیماری کهنه شده و رفع آن اقدام کرد.

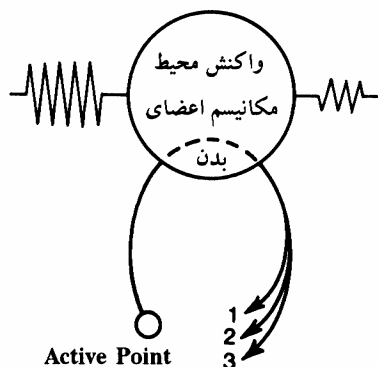
تهاجمات روحی و روانی که در طول زمان (۱۳) سبب بروز تغییرات در واکنشهای داخلی بدن موجود زنده می‌گردد که اثرات آن بصورت Degeneration (۱۴) درآمده که سبب ضعف و ناتوانی بیمار با از دست دادن املاح زیر پوست (۱۵) و پیشرفت مراحل دژنراسیون (۱۶) باعث سفت شدن عضلات بصورت Hypofunction (۱۷) و تحریک‌پذیری بیشتری برخوردار می‌شود که سیر این بیماری به فاز Pathophysiologie (۱۸) منتهی می‌گردد و در پایان بصورت (۱۹) Neoplasma درآمده و بالاخره پایان حیات بیمار فرامی‌رسد. (۲۰)

شیوه درمان با طب سوزنی

برای روشن کردن مکانیسم آن باید از

فروردین ۷۳. شماره ۳. سال پنجم. رازی ۱۵

□ امروزه طب سوزنی که محصول تجربه و آگاهی‌های بشر از روزگار باستان تاکنون را در خود دارد در کشورهای صنعتی جهان با تکنیک‌های نو در هم آمیخته و استفاده از کامپیوتر و اشعه لیزر در این زمینه آنرا به یک رشته پزشکی مدرن مبدل کرده است.

شکل شماره ۵- تصویری از عملکرد واکنش‌های محیطی اعضای بدن

Autoregulat., System und Acupuncture

محصول پدیده آمده از این تکنیک اطلاعات و دلالت‌هایی است که برای ارتباط فیزیولوژی و تحرک‌پذیری یکی از نقاط در مسیر کانالهای ارتباطی Yin و Yang می‌باشد که علائمی بر روی جسم و روان بصورت‌های زیرین باقی می‌گذارد که قابل ذکر است.

۱- کاهش درد: بدلیل ازدیاد ترشح آندورفین در مسیر گردش خون که این جریانها در کاهش دردهای نوروژنیک فوق‌العاده موثر هستند.

۲- شل کردن ماهیچه‌های بدن که در حال انقباض هستند، علت قانع‌کننده برای پیشرفت تغییرات Vasomotor قابل توضیح می‌باشد.

۳- تشدید جریان خون که بصورت

الکترومیوگرافی جهت تشخیص بیماریهای عصبی و ماهیچه‌ای که نتایج قابل ملاحظه بدست می‌دهد استفاده کرد.

این روش درمان با استفاده از سوزن و فرونمودن آن به نزدیکترین رشته عصبی صورت می‌گیرد. باین ترتیب امکان مطالعه و بررسی پتانسیل واحدهای حرکتی و پدیده‌های گوناگون رشته‌های ماهیچه و همچنین وضعیت عبور سیاله عصبی که سرعت انتقال پتانسیلها و تحریکات محیطی را تعبیر می‌کند فراهم می‌آید. در طب سوزنی، سوزنهای بکارگرفته شده در نوع معالجه از آلیاژهای گوناگون بوده و نوع آن عنصر با کیفیت مخصوص خود اختلاف پتانسیل حاصله را بر روی خطوط عصبی مشخص می‌کند و خطوط Yang را نسبت به خطوط Yin و میزان انرژی آنها را متعادل می‌سازد این روش بمانند یک سیستم کامپیوتری کار بدن را تنظیم می‌نماید و آنرا درحالت متوازی که بر شرایط عادی فیزیولوژیک منطبق باشد متعادل می‌کند. این تکنیک براساس ارتباطی که از روی پوست بدن بین اندامها و ارگانسیم برقرار می‌نماید مکانیسمی ایجادمی‌کنند که سه نوع فاکتور مؤثر از خود باقی می‌گذارد:

- ۱- عصبی (Neuronal)
- ۲- متابولیک (metabolic)
- ۳- اندوکراین (Endocrine)

Microcirculation هستند رابطه بین مویرگها را با ماهیچه‌های صاف طبقه قشری پوست امکان‌پذیر می‌کند.

۴- کاهش فشارخون: نیز بدین دلیل قابل توضیح می‌باشد.

۵- پایین آوردن چربی خون Phospholipid لیپوزمها در ارگانهای خاصی از بدن نظیر جریان خون کبد، طحال، ریه، مغز استخوان و سیستم رتیکولواندوتلیال تجمع می‌یابد.

۶- تنظیم کار و فونکسیون جهاز هاضمه و سیستم گوارش.

۷- کاستن وحشت و ترس فشارهای روحی و روانی.

۸- کاهش علائم التهابی که بدن را بسوی بیماری سوق می‌دهد.

۹- افزایش حالت دفاعی بدن در قبال هجوم بیماریهای ویروسی و باکتریها.

امروزه طب سوزنی که محصول تجربه و آگاهی‌های بشر از روزگار باستان تاکنون را در خود دارد در کشورهای صنعتی جهان با تکنیک‌های نو در هم آمیخته و استفاده از کامپیوتر و اشعه لیزر در این زمینه آنرا به یک رشته پزشکی مدرن مبدل کرده است.

با توجه به شرایط کنونی کشور ما و گستردگی شیوه درمان از طریق طب سوزنی که بصورت شیوه غربی در اروپا معمول و مورد استفاده قرار می‌گیرد و می‌تواند در مورد درمان تعداد زیادی از بیماریها اثر مثبت خود را بدون عوارض جانبی داشته باشد انتظار می‌رود با توصیه مقامات مسئولین بهداشت و درمان در جهت معرفی طب سوزنی در هیئت دانشگاهها مسئله جدی و مهمی دانسته و توسط مقامات مربوطه به مورد پزشکی

این هدف حمایت شود.

تا بلکه در جهت جلوگیری از مصرف‌زدگی در داروهای شیمیائی و برای اجتناب از آثار سوء و زیان‌بار این داروها با احیاء طب سنتی و استفاده از گیاه درمانی و توصیه رژیم غذایی مناسب برای درمان بیماریها آنرا بصورتی کاملاً جدی مورد توجه قرار گیرد تا از این رهگذر نه تنها از تحمل هزینه سنگین تهیه داروهای غیرضروری شیمیائی جلوگیری گردد بلکه کشور نیز از این وابستگی رهائی یابد.

مآخذ:

- ۱- من لایحضره الطیب، از ابوبکر محمدبن زکریای رازی ترجمه دکتر ابوتراب نفیسی استاد دانشگاه اصفهان
- ۲- فلسفه آفرینش: از عبدالله نصری در جهاد دانشگاهی علامه طباطبائی
- ۳- طب الکبیر یا فرشته نجات: تالیف و گردآوری مجدسروالدین
- ۴- گنجینه اسرار گیاهان: دایره المعارف گیاهی: تالیف مهندس میرحیدر
- ۵- زبان خوراکی‌ها: از دکتر غیاث‌الدین جزایری
- ۶- طب فشاری رشته‌ای از طب سوزنی دکتر تان فون شون - ترجمه و تدوین محمدباقر احمدی تریشری
- 7) Einführung in die Akupunktur 1975
Haug - Verlag - Dr. med. Johannes Bischo
- 8) Systematik der Ohrakupunktur 3 verbesserte und erweiterte Auflage
Haug - Verlag Dr. med. univ. Helmut Kroppe
- 9) Lehrbuch der Elektroakupunktur Band II
Haug - Verlag Dr. med. dent. Fritz Kramer
- 10) Acupunture, the Ancient chinese Art. of Healing second Edition by Felix Mann
- 11) Schmerz Behandlung durch Akupunktur Leon chaitolu
Recharcd Pflaum Verlag K.g. München.